

Și-a uitat BNR obligațiile de fidelitate?

Adrian Vasilescu

Articol publicat pe 23 iulie 2012 în Jurnalul Național.

Într-un comentariu recent, publicat în Jurnalul Național, analistul Ilie Șerbănescu notează că Banca Națională și guvernatorul și-ar fi uitat „îndatoririle față de neamul românesc și partenerul de viață, România”. Doctor în economie, publicist de primă mână și fost ministru al reformei, autorul renunță surprinzător la documentare și rigoare analitică în schimbul unor judecăți emoționale. Ilie Șerbănescu numește trei „infidelități” ale BNR, două ce ar fi fost deja săvârșite și una ce ar fi pe cale să fie săvârșită.

1) Cea dintâi dintre infidelitățile nominalizate: „externalizarea de către Banca Națională a întregului sistem bancar din România”.

Ilie Șerbănescu evită să scrie „privatizare”; el folosește cuvântul „externalizare”. Ceea ce sugerează că băncile „au fost vândute capitalului străin”. Adevărul – inconfortabil, dar incontestabil – este că în țară nu exista (și nu există nici acum) capitalul care să concureze la recapitalizarea băncilor. La licitațiile deschise au participat – și au câștigat – mari bănci europene. Iar procesul de privatizare (acesta fiind cuvântul potrivit) a fost inițiat și desăvârșit de unicul proprietar al băncilor, statul român. Mai mult, la privatizarea celei mai mari bănci – Banca Comercială Română – s-a pronunțat inclusiv Parlamentul României, prin lege. Neavând bănci în proprietate, Banca Națională nu a vândut nicio bancă. În realitate, a înfăptuit nu externalizarea, ci internalizarea întregului sistem bancar. Angajată într-un proces riguros de reglementare, de supraveghere și de restructurare, BNR a contribuit de fapt la reformarea și consolidarea sistemului bancar românesc. Un sistem funcțional, stabil și solvabil, ce cuprinde bănci care nu sunt străine, așa cum afirmă I.Ș., ci românești. Subliniez: opt bănci românești cu capital românesc, douăzecișicinci bănci românești cu capital străin și opt sucursale ale unor bănci deținătoare ale pașaportului european unic. Așa s-au petrecut lucrurile în toate țările Europei de Est. Prin „externalizarea” invocată de I.Ș., de altfel firească în procesul aderării la Uniunea Europeană, început la sfârșitul anilor '90, acționarii străini au adus aici capital, management și logistică, punând bazele unor bănci noi puternice. România avea 5 bănci în ianuarie 1990 și are 41 în prezent.

2) Ilie Șerbănescu scrie: „dl. Isărescu ne anunța, la începutul crizei, prin 2009, că ajutorarea băncilor din România era responsabilitatea acționarilor lor – adică a străinilor (...). A sucit-o apoi, public, în mod dramatic și dezastruos! A fost a doua infidelitate”.

Cifrele și faptele îl contrazic drastic pe I.Ș. Înainte de criză, până în decembrie 2008, băncile românești cu capital străin au repatriat (sub formă de dividende acordate acționarilor) numai paisprezece la sută din totalul câștigurilor adunate din momentul zero al prezenței în România și până atunci. Grosul profiturilor – optzeci și șase la sută – a fost reinvestit în România. Pe întregul parcurs al crizei, an de an, Banca Națională a cerut acționarilor subsidiarelor (băncile mamă) să-și ajute fiicele și să le trimită fonduri pentru a-și putea continua activitatea. Toți, fără excepții, au răspuns pozitiv. Între 2009 și martie 2012, majorările de capital efectuate la cererea BNR, împrumuturile subordonate, depozitele deschise de băncile mamă la băncile fiică sau creditele acordate de băncile mamă au depășit, în sume nete, 22 de miliarde de euro. În contul „cele de a doua infidelități” I.Ș. adaugă și faptul că „BNR a salvat subsidiarele bancare străine (...) pe seama unor bani aduși cu împrumut de la FMI”. Notez că România, în 2009, a semnat un Acord de împrumut cu Uniunea Europeană, FMI și Banca Mondială, nu doar cu FMI. Iar BNR nu numai că a acceptat și promovat aranjamentul, dar este parte a lui, alături de Guvern. Era absolută nevoie de acest împrumut? Să analizăm. România consumă an de an mai mult decât produce iar de capital străin avem nevoie ca de aer. După aderarea la Uniunea Europeană, pe canalele financiare, valuta de afară venea în țară în valuri. În România au intrat (am în vedere tot sume nete) 26,5 miliarde de euro în 2007 și 25,7 miliarde de euro în 2008. Când a început criza, în 2009, a fost strâns dintr-o dată robinetul valutar. Șocul reducerii dramatice a intrărilor de capital (sumele aveau să scadă cu mai mult de două treimi atât în 2009, cât și în 2010 și 2011) a afectat întreaga noastră societate. Și nu doar pentru că activitatea economică devenise dependentă de sumele mari de valută ce veneau din afara țării; bugetul însuși – mai exact întreaga construcție bugetară, cuprinzând majorările de salarii, de pensii și de cheltuieli pentru achiziții – devenise dependent de fluxurile valutare masive, ce păreau să fie de durată. Capitalul străin stimula consumul, investițiile și producția, care la rândul lor alimentau statul cu venituri bugetare. Când izvorul a secat, provocând un imens gol de finanțare, piețele private și bugetul au fost puse în fața unei recesiuni severe ce amenința să se prelungească. Acesta a fost motivul opțiunii, la începutul anului 2009, pentru un acord cu instituțiile financiare internaționale, și nicidecum „salvarea băncilor străine”. A fost

încheiat, în condiții avantajoase, un aranjament de împrumut de 20 de miliarde de euro. De fapt, nu a fost un simplu aranjament financiar, ci un program economic care a contribuit decisiv la ieșirea României din recesiune în 2011.

3) Cea de-a treia infidelitate, despre care Ilie Șerbănescu spune că e pe cale să fie săvârșită, ar fi asumarea de către BNR a unui rol de „mamă-surogat” pentru subsidiarele unor bănci străine; în acest scop, BNR s-ar pregăti să acorde acestor bănci „credite de supraviețuire”.

Povestea „salvării subsidiarelor” de către BNR e repetată cu insistență de I.Ș. Nu spune însă niciodată cum, în ce fel și pe ce canale. E adevărat că BNR, săptămânal, creditează băncile. Le creditează însă cu lei, nu cu valuta împrumutată iar la licitațiile desfășurate cu regularitate, în fiecare zi de luni, au acces și băncile cu capital românesc, nu doar cele cu capital străin. Aceste împrumuturi nu sunt în niciun caz „credite de supraviețuire”. Și nici nu sunt „un sprijin” dat „subsidiarelor”. Sprijinirea băncilor, cum fac BCE, Fed și Banca Angliei, înseamnă acordarea de împrumuturi pe doi-trei ani și cu dobânzi joase. Rolul de „mamă-surogat” e deci o închipuire. BNR acordă credite pe o săptămână, dobânzile sunt peste rata inflației iar operațiunea se înscrie în redobândirea poziției normale a băncii centrale, poziție care presupune activarea rolului de împrumutător (prin licitații deschise) pentru reglarea lichidității în întregul sistem bancar. Dacă acest proces de creditare are o desfășurare ritmică și susținută, principalul motiv este acela că, în actualele împrejurări, pe piața monetară nu sunt încă asigurate condiții pentru reducerea rezervelor minime obligatorii până la un nivel indicat de bunele practici din Uniunea Europeană.